

POLICYSOLUTIONS

Bíró Nagy András – Kadlót Tibor

A baloldal és a fiatalok Magyarországon

A Policy Solutions elemzése és javaslatai
a Friedrich Ebert Alapítvány számára

2012. október

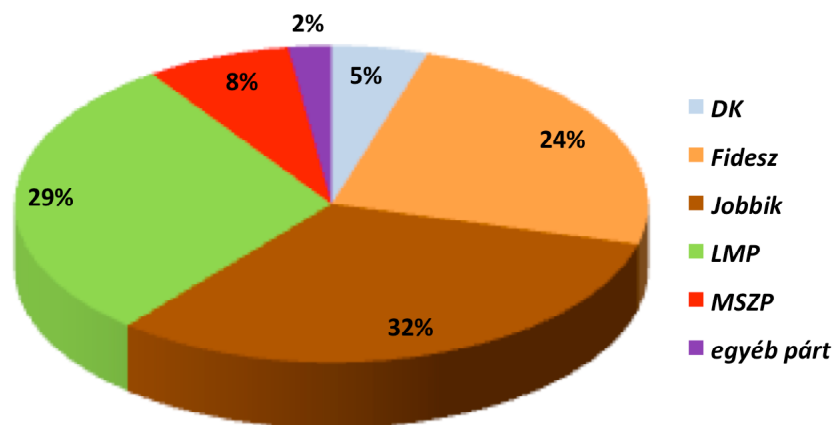

Bevezetés

E tanulmány célja, hogy bemutassa, milyen típusú fiatalokat képes elérni jelenleg az *established* és az *anti-establishment baloldal*. Ezzel egyrészt kirajzolódnak a fiatalok megszólítása eredményességének határai, másrészt a kutatási megállapítások kiindulópontként szolgálhatnak a jövőbeli baloldali ifjúsági stratégiákhoz. A baloldali pártokat támogató fiatalok profiljának megrajzolásához az utóbbi évek legrészletesebb ifjúságkutatási eredményeivel szolgáló, „Aktív Fiatalok Magyarországon 2012” felmérés adatait használtuk fel. Ennek keretében országosan reprezentatív 1700 fős adatbázis áll rendelkezésre az egyes pártok fiatal támogatóinak bemutatásához.

Az *established baloldal* két pártja, az MSZP és a DK az Aktív Fiatalok Magyarországon 2012-es kutatási adatai alapján a pártot választani tudó egyetemista-főiskolás fiatalok 13 százalékát tudja megszólítani. A két párt közül a szocialisták az erősebbek, 8 százalékon állnak, DK-snak a felsőoktatási hallgatók 5 százaléka tartja magát. A fiatalok megszólításában jóval eredményesebb a politikáját a „lehet más” *establishment-ellenes* üzenetére alapozó LMP. Az ökopárt ebben a csoportban 29 százalékon áll, és csak a Jobbik előzi meg (1. ábra). Tanulmányunkban mindhárom, a Fidesztől balra álló politikai erő szerepel: a baloldali fiatalok minél teljesebb képéhez az ökopárti, az MSZP-s és a DK-s választók adatait vetjük össze.

I. ábra Pártpreferencia az egyetemisták-főiskolások körében

Forrás: Aktív Fiatalok Magyarországon, 2012

Az írás első részében a baloldali fiatalok társadalmi-demográfiai hátterét vizsgáljuk. Ezt követően közéleti érdeklődés és aktivitás szempontjából hasonlítjuk össze az LMP-seket, az MSZP-seket és a DK-sokat, külön kitérve arra, hogy milyen tájékozási csatornákon keresztül érhetőek el ezen választói csoportok. A tanulmány harmadik fejezetében öndefiníciós és attitűdkérdések segítségével mutatjuk be a közös és az eltérő pontokat a három párt ifjú támogatóinak értékvilágában. Ezt követően áttekintjük, hogy a parlamenti pártok milyen stratégiával, javaslatokkal kívánják megszólítani a fiatal szavazókat. Zárásként néhány olyan közpolitikai irányt vázolunk, amelyek kiemelt fontosságúak lehetnek abból a szempontból, hogy a baloldali pártok a jövőben növelni tudják bázisukat a fiatalok között.

1. A baloldali fiatalok társadalmi-demográfiai háttere

A 2010-es választási vereség után egyértelműen Budapest vált a baloldal legfontosabb fellegvárává. Mindhárom baloldali párt átlag feletti erősségű a fővárosban. Az ország jelentős részén – legnagyobb mértékben Kelet-Magyarországon – tapasztalt térvésztes a fővárosban csak kisebb mértékben ment végbe, így ott érte el végül a legjobb eredményét az MSZP. Mivel Budapesten estek vissza a legkevésbé a szocialisták, az ottani támogatók a párton belül felértékelődtek. Az MSZP¹ saját hivatalos kiadványa is kiemeli, hogy az „MSZP-szavazók között erősen felülreprezentáltak a budapestiek: arányuk 28 százalék, míg a teljes népességben 18 százalék a fővárosiak aránya”. A teljes szocialista tábor földrajzi eloszlásától csak kis mértékben tér el az Aktív Fiatalok Magyarországon 2012 kutatás eredményesora (1. táblázat). A szocialista egyetemisták-főiskolások 26 százaléka budapesti, és az MSZP-sek még inkább felülreprezentáltak a megyei jogú városokban: a párt ifjú támogatói 36 százalékanak van ezekben a városokban az állandó lakhelye. A megyei jogú városi szint alatt megfordul a trend, a kisvárosi és a falusi szocialisták más pártok összetételéhez képest arányosan kevesebben vannak. A községek aránya az MSZP teljes támogatói bázisához képest is alacsony a vizsgált mintában. A teljes szocialista tábor – és az összes felsőoktatási hallgató – 20 százaléka falusi lakos, az MSZP-s egyetemisták-főiskolások között arányuk csak 15 százalék.

A Demokratikus Koalíció támogatói struktúrája még a szocialistáknál is erősebb főváros-centrikusságot mutat. A DK-sok 34 százaléka budapesti, ami egy hajszállal még az LMP-seknél (33 százalék) is magasabb arány. A DK fővárosi támogatottsága nemcsak a fiatalok között, hanem a teljes tábort tekintve is átlagon felüli. 2012 tavaszi adatok alapján a teljes fővárosi népességben 5 százalékon állt a DK², míg országosan rendszerint 2-3 százalékot mérnek a

¹ Magyar Szocialista Párt (2011): *Egy összetartó Magyarorszáért*. Budapest, MSZP.

² Policy Solutions – Medián (2012): *Budapesti közhangulat 2012*.

közvélemény-kutató cégek. Amennyire erős az MSZP a megyei jogú városokban, olyan gyenge ebben a szegmensben a DK. A teljes DK-s mintában a megyei jogú városok 14 százalékos részesedése messze elmarad az összes fiatal között mért 25 százaléktól. Az LMP-vel szemben viszont a DK nem esik vissza a településtípus méretével párhuzamosan: átlag feletti támogatottsága van a pártnak a falvakban.

Az LMP bázisa nemcsak a teljes szavazói körben, de az egyetemisták-főiskolások körében is nagyváros-központú. Azonban ahogy csökken a település mérete, úgy lesz egyre kisebb az LMP támogatottsága is: a megyei jogú városban lakó hallgatók közül minden harmadik szavazna a Lehet Más a Politika listájára, a községekben állandó lakhellyel rendelkezők közül pedig már csak minden ötödik.³

I. táblázat. Az MSZP-s, LMP-s és DK-s fiatalok megoszlása a lakóhely típusa szerint (százalék)

	Budapest	Megyei jogú város	Egyéb város	Község
MSZP	26	36	23	15
LMP	33	26	25	15
DK	34	14	27	25
Összes fiatal	25	25	30	20

Forrás: Aktív Fiatalok Magyarországon, 2012

A teljes szavazótáborokat vizsgálva az MSZP támogatói között a legmagasabb a nők aránya. A Fidesz, a Jobbik és a DK az egyetemisták-főiskolások között több férfit vonz, mint nőt, az LMP-seknél ebben a szegmensben azonban több a nő. Az MSZP-sek között szinte felborul a pálya a nők javára: a szocialista egyetemisták-főiskolások 64 százaléka nő és csak 36 százalék férfi.

A magyarországi társadalmi mobilitás korlátait jelzi, hogy olyan családból, ahol a szülők maximum 8 osztályt végeztek, szinte lehetetlen felsőoktatási intézménybe bekerülni. A szocialista, az LMP-s és a DK-s fiataloknál sem ez a jellemző családi út. A szocialista felsőoktatási hallgatók családi háttere gyakorlatilag megegyezik a teljes minta átlagával (2.

³ Az LMP-s fiatalok részletesebb elemzéséhez lásd Keil András (2012): Adalékok a Critical Mass nemzedékről. Az egyetemista-főiskolás LMP szavazók jellemzése.

táblázat). Apai ágon többségben vannak a szakmunkásképző vagy szakközépiskolai háttérrel rendelkezők, de jelentős, 40 százalék környéki a felsőfokú végzettségű apák aránya is. A szocialista fiatalok édesanyái között – szintén az átlagnak megfelelően – egyharmados a szakmunkásképző vagy szakközépiskolai végzettséggel rendelkezők aránya, 15 százalékuk a gimnáziumi érettségijénél fejezte be tanulmányait, csaknem felük viszont főiskolai, egyetemi diplomáig vagy akár doktori fokozatig is vitte. A szocialista hallgatók 50-60 százaléka lép tehát előre a szülők képzettségéhez képest.

A DK-sok nem tudják ilyen mértékben „felülmúlni” szüleiket, mivel a családok kiindulópontja az átlagosnál jobb. A Demokratikus Koalíció támogatóinak szülei adják a legértelmiségibb hátteret az összes párt közül, még az LMP-sek szülei között sincs annyi felsőfokú végzettségű, mint náluk. A DK-sok édesapjainak fele, édesanyjainak több mint hatvan százaléka ilyen képzettséggel bír. A gimnáziumot végzettek aránya megfelel az átlagnak, azonban az egyéb középfokú végzettségűek között már erősen alulreprezentáltak a DK-sok szülei.

Az LMP-s szülők képzettségben a két established baloldali párt között helyezkednek el. Az LMP-s édesapák 45, az édesanyák 50 százaléka rendelkezik felsőfokú végzettséggel, amely erőteljesebb értelmiségi hátteret jelent, mint amit a szocialistáknál láthattunk, de a DK-sokénál kevésbé az. Az LMP-s szülők némileg jobb végzettséggel bírnak, mint az összes szülő átlaga, a baloldali pártok közül ez csak a szocialistáknál rosszabb az átlagnál.

2. táblázat. Az MSZP-s, LMP-s és DK-s fiatalok megoszlása a szülők legmagasabb iskolai végzettsége szerint (százalék)

	MSZP - édesapa	MSZP- édesanya	LMP- édesapa	LMP- édesanya	DK - édesapa	DK - édesanya	Összes édesapa	Összes édesanya
Max. 8 osztály	2	2	3	2	0	2	2	3
Szakmunkásképző, szakközépiskola	51	35	42	34	37	18	48	32
Gimnázium	9	15	10	14	12	18	10	16
Felsőfokú végzettség	38	48	45	50	51	62	40	49

Forrás: Aktív Fiatalok Magyarországon, 2012

A szülők képzettsége terén az MSZP-s fiatalok még tudják hozni az átlagot, de az anyagi helyzet, a pénzügyi függetlenség terén már nem. A felmérés eredményeiből jól látszik, hogy a felsőoktatási hallgatók alapvetően nem állnak jól a saját anyagi függetlenségük megteremtése terén, de még az átlagos szintnél is rosszabb e téren a szocialista fiatalok helyzete. Mindössze 13 százalékuk él a szülőktől külön kasszán, és – az összes párt támogatói közül egyedülként – több mint felük teljes mértékben a szülők anyagi segítségére szorul. A baloldali fiatalok

közül a szocialisták adják tehát a legkevésbé jómódú csoportot, a DK-sok viszont a másik végletet. Gyurcsány Ferenc fiatal egyetemista vagy főiskolás követői között találjuk a legkisebb arányban (34 százalék) azokat, akik teljes mértékben a szülőkre támaszkodnak, és a legnagyobb arányban azokat, akik legalább részlegesen már el tudtak indulni az anyagi függetlenség útján. Ez egyben azt is jelenti, hogy a DK-sok e téren még az amúgy jónak mondható helyzetben lévő LMP-seknél is kedvezőbb adottságok között képezhetik magukat. Az LMP-sekre az igaz, hogy közöttük találjuk a legtöbb olyan fiatalt, aki saját kasszán él, de ugyanakkor többen mondják azt közülük, hogy kifejezetten a szülőkre támaszkodnak, mint a DK-sok között.

3. táblázat. Az MSZP-s, LMP-s és DK-s fiatalok megoszlása anyagi függetlenség szempontjából. „Szüleidtől külön kasszán élsz-e?” (százalék)

	MSZP	LMP	DK	Összes fiatal
Igen	13	20	18	18
Nem	52	38	34	44
Részben igen, részben nem	35	42	48	38

Forrás: Aktív Fiatalok Magyarországon, 2012

A családi háttérnek a későbbi mobilitási lehetőségek mellett természetesen nagy hatása lehet a gyermekek későbbi politikai nézeteire is. Az összes fiatal 30 százaléka állítja, hogy politikai kérdésekben teljesen egyetért szüleiével (4. táblázat). Az MSZP-s és a DK-s szimpatizánsok ennél nagyobb mértékben gondolják ugyanazt a politikáról, mint szüleiük. Az összes párt közül az MSZP-s fiatalok esetében a legerősebb a családi hagyomány, 42 százalékuk ért egyet a szülőikkel politikai kérdésekben. A család hatása a „régiből baloldali” pártra szavazó fiatalok esetében akkor válik különösen nyilvánvalóvá, ha az „új baloldali” LMP-sekkel vetjük össze őket: a zöld párt szavazóinak csak 23 százaléka ért egyet a szüleiével, ami a legalacsonyabb érték az összes párt közül.

4. táblázat. Az MSZP-s, LMP-s és DK-s fiatalok és szüleik politikai preferenciái. „Politikai kérdésekben egyetértesz-e szüleiddel?” (százalék)

	MSZP	LMP	DK	Összes fiatal
Igen	42	23	36	30
Nem	6	10	7	8
Részből igen, részben nem	46	62	52	57
Nem ismerem a szüleim nézeteit	6	6	5	4

Forrás: Aktív Fiatalok Magyarországon, 2012

Míg az LMP-re a legtöbb fiatal szavazó újonnan, magától talált rá 2009 után, a DK támogatása pedig általában a párt 2011 őszi megalakulását követően egy tudatos – olykor az egész család preferenciáit érintő – váltás eredménye, addig az MSZP-seknél a leginkább tetten érhető a készen kapott pártválasztás. Ugyancsak a család hatását értékeli fel a szocialistáknál, hogy körükben a legmagasabb azok aránya, akik barátaik politikai preferenciáit nem is ismerik. Ez egyben azt is feltételezi, hogy a baráti körben nem igazán kerülnek elő olyan politikai témák, amik alakíthatnák az ifjú szocialisták preferenciáit. A DK-sok és az LMP-sek esetében fordított a helyzet, ők beszélgetnek barátaikkal a legnagyobb arányban közéleti kérdésekről.

2. A fiatalok és a közélet: aktív és passzív baloldaliak

A baloldali fiatalok táborán belül egyszerre van jelen egy kevésbé aktív, a közéleti kérdéseket távolabbról követő tábor, és egy kifejezetten érdeklődő, a politikai cselekvésre, közéleti aktivitásra is nyitott csoport. Előbbi leírás a szocialista szimpatizánsok mellett az LMP-sek apolitikusabb felére is illik, míg a Demokratikus Koalíciót támogató fiatalok és az LMP keménymagja az átlagosnál jóval aktívabbak. Valamennyi parlamenti párt szavazói közül a szocialisták mondták a legtöbben – közel 40 százalékuk -, hogy „egyáltalán nem” vagy „inkább nem” érdeklő a politika (5. táblázat). Ez az összes fiatal esetében mért átlagos szinthez képest is erős távolságtartást jelent, a skála másik végpontjától, a DK-soktól pedig közel harminc százalékpont választja el. A gyurcsányista fiatalok alig több mint tíz százaléka állítja magáról, hogy kevésbé érdeklő a politika, csaknem 70 százalékuk viszont kimondottan érdeklődik a közéleti események iránt. Ezzel egyben a DK-sok esetében fordul elő egyedülként, hogy a

fiatal tábor abszolút többsége az érdeklődő térfelel helyezi el magát. Az LMP-sek 48 százaléka számít érdeklődőnek, 30 százaléka pedig távolságtartóbbnak – ez megfelel az átlagos, és a fideszes és jobbikos fiataloknál is mért értéknek, és egyben közelebb is van a szocialista szimpatizánsok értékeihez, mint a DK-sokhoz. A politikával szembeni általános szkepszist jól jelzi, hogy még a pártot választani tudó fiataloknak is csak relatív többségét érdeklik a főbb politikai események, folyamatok.

5. táblázat. Az MSZP-s, LMP-s és DK-s fiatalok közéleti érdeklődése. „Mennyire érdekel Téged a politika?” (1-5, 1=egyáltalán nem, 5=nagyon érdekel, százalék)

	Egyáltalán nem	2	3	4	Nagyon érdekel
MSZP	17	22	15	29	17
LMP	11	20	21	31	18
DK	2	10	19	36	33
Összes fiatal	10	20	21	27	22

Forrás: Aktív Fiatalok Magyarországon, 2012

A választási részvételi hajlandóság tekintetében, MSZP-LMP viszonylatban viszont fordul a kocka: itt már azokkal a trendekkel találkozunk, mint a teljes választókorú lakosságról készült közvélemény-kutatásokban. Az LMP-sek egy részének laza kötődése a politikához és a közéleti részvételhez itt válik a leginkább nyilvánvalóvá: mindössze 58 százalékuk állítja, hogy biztosan elmenne választani (6. táblázat). Ez a legalacsonyabb érték valamennyi tábor közül, ami jól jelzi, hogy az LMP-vel való szimpátia sok esetben nem jelent szoros köteléket az ökopárttal, és a támogatók közel fele erősen apolitikus, esetükben még a választási részvétel is kérdéses. Még a politika iránt alapvetően kevésbé érdeklődő fiatal szocialisták is nagyobb, kétharmados arányban járulnának az urnához, ami nem sokkal marad el a fideszes és a jobbikos értékektől. Az átlagtól jócskán felfelé eltérő választási aktivitást a DK-soktól láthatunk. Eltökélttségüket jól tükrözi, hogy 84 százalékuk biztosra ígéri részvételét egy „most vasárnapi” választáson és olyan támogatójuk nem is akadt, aki azt állította volna, hogy valószínűleg vagy biztosan nem menne el szavazni.

A DK-sok magas aktivitásának magyarázata lehet, hogy a párt támogatójának lenni azok után, hogy Gyurcsány Ferenc milyen közéleti pályafutást tudhat maga mögött, már alpból feltételez egy erős kötődést és tudatos kitartást az utóbbi években Magyarország egyik legnépszerűtlenebb politikusává vált vezető mellett. A fiatal DK-sok közéleti aktivitása

visszatükrözi a párt teljes táborának attitűdjét: kevesen vannak, de nagyon elszántan kitartanak az általuk szimpatikusnak tartott politikai és politikai irányvonala mellett.

6. táblázat. A felsőoktatásban résztvevő fiatalok választási részvételi hajlandósága (százalék).

	Biztosan elmenne	Valószínűleg elmenne	Valószínűleg nem menne el	Biztosan nem menne el
MSZP	66	15	16	3
LMP	58	26	11	5
DK	84	16	0	0
Fidesz	70	24	5	1
Jobbik	70	22	5	3
Összes fiatal	66	23	8	3

Forrás: Aktív Fiatalok Magyarországon, 2012

Az MSZP fiatal támogatóinak passzivitása a politika iránti alacsony érdeklődésből és az átlagnál némileg kisebb részvételi hajlandóságból is kiolvasható, a konkrét közéleti tevékenységekre, tapasztalatokra vonatkozó adatok azonban ezt még erőteljesebben alátámasztják (7. táblázat). A kutatásban vizsgált valamennyi kérdés esetében átlag alatti volt a szocialista fiatalok bevonódásának mértéke. Az MSZP-s egyetemisták és főiskolások mindössze harmada vett részt valaha bármilyen típusú aláírásgyűjtésben, ami jelentősen elmarad az összes vizsgált fiatal 46 százalékos arányától, nem is beszélve az e téren legaktívabb jobbikos tábor, akiknek 52 százaléka vett már részt ilyen akcióban.

Politikai elemzésekben közhelyszámba megy az a megállapítás, hogy a baloldali szavazókat jóval nehezebb megmozgatni, mint a jobboldaliakat, és különösen nehéz őket az utcára vinni. Az MSZP-ek válasza ezt a közvélekedést a fiatal korosztályokra vonatkozóan is megerősítik: arányosan messze a szocialista fiatalok vettek részt eddig a legkisebb mértékben utcai tüntetéseken, törvényes demonstrációkon. A szocialisták közül csak minden negyedik tüntetett már valaha, míg az összes többi párt esetében ez az érték 40 százalék felett van. A legaktívabbak ismét a DK-sok: 57 százalékuk demonstrált már valaha az utcán. A posztmaterális választói tudatosság mérőszámaként használt „termékbojkott” esetében is hasonló mintázat látható: az MSZP-ek közül minden tizedik bojkottált már tudatosan valamilyen terméket, míg a többi pártnál ez az érték harminc százalék felett van. A DK és az LMP támogatói vesznek a leginkább figyelembe nem anyagi típusú megfontolásokat (38-39 százalékuk nem vásárolt szándékosan valamilyen terméket), de ez némileg kisebb mértékben

a fideszes és jobbikos fiatalokra is igaz. A motivációjuk természetesen nagyban különbözhet. Míg az egyes árucikkek kiválasztásánál az LMP-s vagy a DK-s választókat nagyobb mértékben foglalkoztathatják például környezettudatosági szempontok vagy politikai megfontolások (pl. nem utazik köztudottan szélsőjobboldali taxitársasággal vagy nem vásárol Fidesz-közeli áruházláncban), addig a fideszes és jobbikos szimpatizánsok között vélhetően erősebb lehet a magyar termék – külföldi termék felosztás motiváló ereje. Az MSZP-seknél ilyen tényezők a többiekénél jóval kisebb mértékben orientálják különböző árucikkek, szolgáltatások fogyasztását.

Az MSZP számára komoly kihívást jelent, hogy a párttal szimpatizáló fiatalokat nemcsak tüntetésekre, de kampányolásra is nagyon nehéz bevonni. Tízből egy szocialista támogató vett már részt kampányban (ajánlószelvény gyűjtése, plakátolás, kitelepülés, stb.), ami – az előző kérdésekhez hasonlóan – az összes párt fiataljai között a legalacsonyabb érték. Az átlagos kampánytapasztalat 20 százalék, amit a Fidesz húz erősen felfelé: a kormánypártot támogatók harmada valamilyen formában segítette már a párt kampányát az utóbbi években. A baloldali fiatalok közül az LMP-sek vettek részt eddig a legtöbben kampányban (19 százalék), a DK-sok (16 százalék) a szocialisták és a zöldek között helyezkednek el ebből a szempontból. Mivel még nem volt olyan országos kampány, amelyen a Demokratikus Koalíció megmérte volna magát, ezért feltételezhető, hogy az aktív DK-sok nagy többsége korábban még az MSZP kampányaiban szerzett tapasztalatot.

7. táblázat. Az MSZP-s, LMP-s és DK-s fiatalok közéleti aktivitása. „Az alábbi tevékenységek közül részt vettél-e valaha bármelyikben?” (százalék)

	MSZP		LMP		DK		Összes fiatal	
	Igen	Nem	Igen	Nem	Igen	Nem	Igen	Nem
Aláírásgyűjtés	35	65	44	56	27	73	46	54
Politikai nyilatkozatok, kezdeményezések, petíciók aláírása	30	70	41	59	56	44	41	59
Törvényes demonstráció, tüntetés	26	74	43	57	57	43	44	56
Utcai zavargás	2	98	2	98	2	98	3	97
Termék szándékos bojkottja	11	89	38	62	39	61	34	66
Kampánytevékenység	12	88	19	81	16	84	20	80

Forrás: Aktív Fiatalok Magyarországon, 2012

A fiatalok jövőbeli bevonása érdekében fontos, hogy milyen csatornákon keresztül lehet elérni az esetlegesen aktivizálható támogatókat. Az ma már nem is kérdés, hogy a korosztály egészét, pártoktól függetlenül az internetes hírcsatornákon lehet a leghatékonyabb módon elérni. Az összes fiatal 79 százaléka hetente többször böngész internetes portálokat, 52 százalékuk számára ez pedig mindennapos tevékenység (8. táblázat). A televízió, és főként a napilapok messze elmaradnak ettől a szinttől a fiatalok médiafogyasztási szokásaiban. Az MSZP, az LMP és a DK támogatói átlagosan, vagy az átlagosnál sűrűbben szerzik információikat az internetről: az LMP-sek 52, a szocialisták 56 százaléka, míg a DK-sok 74 százaléka olvas online híreket napi rendszerességgel. Míg azonban a DK-sok és az LMP-sek közül gyakorlatilag mindenki legalább hetente többször tájékozódik a netről, addig a szocialista fiatalok nagyjából ötöde nem elérhető ezen a módon. Ez a legmagasabb érték valamennyi párt táboraik közül.

Ennek fényében továbbra is megkerülhetetlen kommunikációs csatorna marad az MSZP számára a televízió. A szocialista fiatalok néznek a legtöbbet tv-t, egyharmaduk minden nap, további harmaduk hetente többször számít televíziós hírfogyasztónak. A tv internettel szembeni általános leértékelődését mutatja ugyanakkor, hogy a teljes mintában mindössze 23 százalék a napi rendszerességgel tv-híradót nézők aránya. A DK-sok ezt az átlagot hozzák, az LMP-sek pedig átlag alatti tv-zőknek számítanak: csak 19 százalékuk követi a tv-híradókat minden nap. A zöld fiatalok jelentős része csak alkalmanként vagy egyáltalán nem néz tv-t: az ebben a kategóriában mért 43 százalék a legmagasabb az összes párt közül. Összességében jól látszik, hogy bár a DK-sok átlagos mértékben néznek tv-t, szavazóik szinte kivétel nélkül rendszeresen elérhetők az interneten is. A szocialisták esetében a televízió tartos fontosságát indokolja, hogy támogatóik a mai napig a leggyakoribb tv-nézők, emellett pedig a tábor egy jól behatárolható része alig vagy soha nem tájékozódik online forrásokból.

8. táblázat. Az MSZP-s, LMP-s és DK-s fiatalok médiafogyasztási szokásai (százalék)

		Minden nap	Hetente többször	Hetente egyszer	Ritkábban	Soha
MSZP	Internetes portálok	56	19	7	15	3
	TV-híradók	33	30	8	19	11
	Napilapok	12	25	15	30	18
LMP	Internetes portálok	52	27	9	8	4
	TV-híradók	19	26	12	20	23
	Napilapok	7	19	14	40	21

DK	Internetes portálok	74	21	0	4	0
	TV-híradók	23	30	12	14	21
	Napilapok	14	11	11	36	27
Összes fiatal	Internetes portálok	52	27	7	11	3
	TV-híradók	23	27	12	19	19
	Napilapok	10	18	14	38	20

Forrás: Aktív Fiatalok Magyarországon, 2012

A napilapok általános térvesztéséből, példányszámcsökkenéséből talán e felmérés nélkül is kikövetkeztethető lenne, hogy a fiatalok között a nyomtatott sajtó szerepe a tájékozódásban harmadlagos. Az egyetemisták és főiskolások 42 százaléka vesz a kezébe legalább hetente egyszer napilapot, minden nap pedig mindössze 10 százalék olvas újságot nyomtatott formában. A MSZP-sek a többiekénél jobban kötődnek a hírfogyasztás hagyományos módjához: a szimpatizánsok több mint fele legalább heti egyszer kezébe vesz napilapot. Az erősen netközpontú DK-sok azonban még az átlagnál is kevésbé tájékozódnak a nyomtatott sajtóból. 14 százalékuk ugyan napi rendszerességgel nyomtatott újságot olvas, de csak 36 százalékuk teszi ezt legalább hetente egyszer. Az LMP-sek az MSZP és a DK között helyezkednek el, naponta csak 7, de hetente legalább egyszer 43 százalékuk vesz kezébe napilapot. A fentiek alapján teljesen egyértelmű, hogy a baloldali fiatalok jelentős részét eléri a hírek interneten, az MSZP-nek viszont továbbra is érdemes nagyobb figyelmet fordítani a hagyományosabb kommunikációs csatornákra, mivel az elérési arány még mindig relatíve magas a televízió és a napilapok esetében is.

3. A baloldali fiatalok értékvilága

A közéleti attitűdök tekintetében tapasztalt eltérés az MSZP, illetve az LMP és a DK fiataljai között az értékrend terén is megmutatkozik. A öndefiníciók és az attitűdkérdésekre adott válaszok is világossá teszik, hogy a Demokratikus Koalíció 2011 őszi kiválásáig valóban két párt létezett az MSZP-n belül. Ez a kettőség nemcsak a politikai vezetők szintjén, hanem a fiatal szimpatizánsok értékvilága tekintetében is jelen volt. Az MSZP támogatói rendre közelebb helyezkednek el ugyanis az összes megkérdezett átlagértékeihez, mint a DK-sok, akik pedig a legtöbb kérdésben a szocialista fiataloknál liberálisabb álláspontot foglalnak el.

Számos kérdésben több nézetazonosság figyelhető meg az LMP és a DK szimpatizánsai, mint a túlnyomó többségükben nemrég még egy pártot támogató MSZP-sek és DK-sok között.

A kivétel, ahol az MSZP és a DK közel kerül egymáshoz, a bal-jobb önmeghatározás. A pártok ideológiai profiljában és főleg a választók fejében meglévő közpolitikai koherenciazavar ellenére a magyar pártrendszer egyik legstabilabb tájékozódási pontjának szokás tekinteni a bal-jobb skálát⁴. A bal-jobb címke a magyar politikában azonban a legkevésbé sem jelent tartalmi leírást, jóval inkább pártos címkeként értelmezendő⁵. Ily módon a baloldali szélsőértékhez közeli öndefiníció sok esetben legalább annyira – ha nem jobban – jelent éles szembenállást a jobboldali kormányzással, mint gazdasági-szociális értékválasztást. Az Orbán-kormány és a Fidesz éles elutasítása magyarázhatja, hogy az MSZP és a DK szavazói – a meglévő értékrendbeli különbségek ellenére – egyaránt egyértelműen a baloldalra sorolják magukat (9. táblázat). Az MSZP-sek ugyan némileg még baloldalibbként határozzák meg önmagukat – és ezzel elfoglalják helyüket a magyar pártrendszer balszélén – de a két tábor közötti eltérés e tekintetben nem jelentős. Ha ennyire leegyszerűsödik a választás, és csak a bal és jobb közötti különbségtétel marad, akkor a két különvált tábor bizony közel kerül egymáshoz.

Bal-jobb felosztás tekintetében az LMP-sek is inkább balra helyezik magukat, de csak enyhén (3,65, a 4-es középértékhez közel). A bal-jobb skála terén tehát tetten érhető a pártelitek pozícionálása is. Míg az MSZP és a DK a Fidesz ádáz ellenfeleiként, baloldali ellenpontokként jelennek meg, addig a szocialistáktól és még inkább Gyurcsánytól távolságot tartó LMP-sek kívülállása a középértékek választásában mutatkozik meg.

9. táblázat. Az MSZP-s, LMP-s és DK-s fiatalok önmeghatározása a bal-jobb, a liberális-konzervatív és a mérsékelt-radikális skálán (átlagpontok).

	Baloldali-jobboldali (1-7, 1=baloldali, 7=jobboldali)	Liberális-konzervatív (1-7, 1=liberális, 7=konzervatív)	Mérsékelt-radikális (1-7, 1=mérsékelt, 7=radikális)
MSZP	2,68	3,13	3,37

⁴ Az utóbbi évek fejleményeinek elemzéséhez lásd Enyedi Zsolt – Kenneth Benoit (2011): Kritikus választás 2010. A magyar pártrendszer átrendeződése a bal-jobb dimenzióban. In: Enyedi Zsolt-Szabó Andrea-Tardos Róbert: *Új képlet. Választások Magyarországon, 2010*. Budapest: DKMKA és Bíró Nagy András (2011): Az új pártrendszer térképe. Programok, pártelitek és szavazótáborok a 2010-es választások után. In: *Magyarország Politikai Évkönyve 2010-ről*. DKMKA, Budapest.

⁵ Tóka Gábor (2005): A magyarországi politikai tagoltság nemzetközi összehasonlításban. In: Angelusz Róbert-Tardos Róbert (szerk.): *Törések, hálók, hidak. Választói magatartás és politikai tagolódás Magyarországon*. Budapest: DKMKA.

LMP	3,65	2,82	3,18
DK	2,91	2,58	2,80
Összes fiatal átlaga	4,59	3,70	3,79

Forrás: Aktív Fiatalok Magyarországon, 2012

Távolabb kerülnek egymástól a szocialista és a gyurcsányista fiatalok, ha a liberális-konzervatív önbesorolásról van szó. Ebben a dimenzióban már a DK-sok számítanak az egész pártrendszer legliberálisabb választóinak (2,58 a hétfokú skálán), akikhez az LMP-sek közelebb állnak (2,82), mint a szocialisták (3,13). Az MSZP-sek ezzel egy mérsékelt liberális pozíciót foglalnak el, ugyanolyan távolságban a DK-soktól, mint a konzervatív térfél szavazóit is magában foglaló teljes minta átlagától.

A demokráciával kapcsolatos attitűdök újabb illusztrációját adják annak, hogy értékrendjükben az LMP-s és a DK-s fiatalok közel kerülhetnek egymáshoz, míg a szocialisták mindkét tábortól messzebb helyezkednek el (10. táblázat). A baloldali ellenzék utóbbi két évének egyik fő témája, a magyar demokrácia helyzete kevésbé érdekli a szocialista szavazókat, viszont annál jobban az LMP-seket és a DK-sokat. Az MSZP-sek között meglehetősen nagy (34 százalék) a diktatúrát bizonyos körülmények között elfogadható politikai rendszernek tartók aránya. Ez nagyjából a fideszes fiatalok válaszában felel meg, és fényévi távolságra van attól, ahogy a másik két baloldali csoport vélekedik. A DK-sok 65, az LMP-sek 58 százaléka szerint a demokrácia minden más politikai rendszernél jobb, míg az MSZP-seknél ez az arány mindössze 39 százalék. A magyar demokrácia problémáival mobilizálni lehet tehát Gyurcsány Ferenc és az LMP követőit, de a politikai rendszerhez való kötődése a szocialistáknak jóval gyengébb, így a téma is jóval kevésbé hozza tűzbe őket.

10. táblázat. Az MSZP-s, LMP-s és DK-s fiatalok demokráciával kapcsolatos attitűdje. „A következő kijelentések közül melyik áll a legközelebb a Te véleményedhez?” (százalék)

	MSZP	LMP	DK	Összes fiatal
A demokrácia minden más politikai rendszerénél jobb	39	59	65	41
Bizonyos körülmények között egy diktatúra jobb, mint egy demokrácia	34	19	19	36
A hozzám hasonló emberek számára az egyik politikai rendszer olyan, mint a másik	27	22	16	23

Forrás: Aktív Fiatalok Magyarországon, 2012

A szocialisták jóval kevésbé liberálisak akkor is, ha a tekintélytisztelet kérdésköréről van szó (II. táblázat). Az MSZP-ek a felmérésben szereplő három, tekintélyelvűséget mérő kérdés mindegyikében nagyobb mértékben értett egyet a konzervatív állásponttal, mint a DK-sok. A szocialisták – az összes fiatal átlagához hasonlóan – inkább egyetértenek azzal, hogy a „gyermeknek meg kell tanulniuk, hogy a legfontosabb az engedelmesség és a tekintélytisztelet”, míg a DK-sok és az LMP-ek az állítást inkább elutasító ténnyé tartják. Az MSZP ifjú támogatói szerint a fiataloknak felnőttként el kell hagyniuk lázadó gondolataikat és meg kell tanulniuk alkalmazkodni, és azt sem utasítják el egyértelműen, hogy „az országnak nem politikai programokra, hanem erős kezű vezetőkre van szüksége”. Utóbbi állítással a zöld és a gyurcsányista szavazók sem értenek egyet, az MSZP-ek viszont semleges állásponton vannak. A tekintélyelvűségre való nagyobb nyitottság a rendpárti attitűdökben is kimutatható: a szocialisták inkább egyetértenek azzal, hogy „fokozott szigor szükséges a közrend védelmében”, ellenben a DK-sok közelebb vannak ahhoz az állásponthoz, hogy „az emberek jogait kell védeni a hatóságokkal szemben”. A szocialista fiatalok ezekben a kérdésekben nem a liberálisabb DK-sokhoz és LMP-ekhez, hanem a fideszesekhez – és az összes fiatal átlagos véleményéhez – vannak a legközelebb.

Az MSZP-s, illetve az LMP-s és a DK-s tábor között ugyancsak szembetűnő a különbség a cigányság megítélésében. Figyelemreméltó, hogy a szocialisták nagyobb mértékben értenek egyet (3,45 ötös skálán) azzal, hogy „a bűnözési hajlam a cigányok vérében van”, mint a fideszesek (3,14) – igaz mindkét szavazói csoport az állítással inkább egyetértő ténnyé tartja. Cigányellenességben természetesen még ez az álláspont is messze elmarad a jobbikosokétól, akik elsősorban mértékben tudnak azonosulni (4,17) a kijelentéssel. Ezt az LMP-s (2,52) és a DK-s (2,65) fiatalok viszont elutasítják, és ismét az egymáshoz legközelebbi két értéket veszik fel. Mindezek fényében nem meglepő, hogy a szocialisták inkább úgy vélik, hogy „a cigány lakosság számának növekedése veszélyezteti a társadalom biztonságát”, és azt is az LMP-seknél és a DK-soknál kevésbé támogatják, hogy „minden cigány gyermeknek joga van arra, hogy a nem cigányokkal közös iskolai osztályokban tanulhasson”. A Magyar Választáskutatási Program 2010-es elitkutatása és a választások előtti közvélemény-kutatása alapján is már ki lehetett mutatni, hogy a baloldali politikai elit és a választóik között jelentős nézetkülönbségek feszülnek e kérdésben⁶. Akkor is látni lehetett, hogy a baloldali attitűdök heterogének: a liberálisabb LMP-s tábor mellett a szocialisták jelentős része nyitottabb a cigányellenes retorikára. A 2011-2012-es Aktív Fiatalok kutatás a fiatalokra vonatkozóan is megerősíti ezt a következtetést, illetve azt is jelzi, hogy a DK-sok kiválásával egy a cigányság felé megengedőbb csoport távozott a szocialista szavazótáborból.

⁶ Bíró Nagy András (2011): Az új pártrendszer térképe. Programok, pártelit és szavazótáborok a 2010-es választások után. In: *Magyarország Politikai Évkönyve 2010-ről*. DKMKA, Budapest.

Az állam szerepét illetően a fiatalokra vonatkozó adatok is alátámasztják, hogy gazdaságpolitikai kérdésekben értelmüket veszítik a hagyományos bal-jobb kategóriák. A fideszes és a jobbkios fiatalok a baloldali pártoknál erőteljesebben támogatják az állam komolyabb szerepvállalását a gazdaságban és a társadalmi folyamatok alakításában. Az LMP-sok és a DK-sok inkább egyetértenek azzal, hogy az embereknek több felelősséget kellene vállalni önmagukért, és csökkenteni kell az állam szerepét a gazdaságban. A két párt fiataljai közül a DK támogatói még liberálisabb véleményen vannak, ők adják a fiatal pártválasztók gazdasági jobbszélét. E két táborhoz képest a szocialisták az erőteljesebb állami szerepvállalás hívei, de ez sem jelent karakteres baloldali álláspontot: mindkét vizsgált kérdésben a középértékhez közeli eredményt kaptunk, ami jócskán elmarad a felnőtt szocialista tábor gazdasági baloldaliságától.

11. táblázat. Az MSZP-s, LMP-s és DK-s fiatalok attitűdjei néhány fontosabb politikai kérdésben (átlagpontok).

		MSZP	LMP	DK	Összes fiatal átlaga
Tekintély-elvűség	A gyerekeknek meg kell tanulniuk, hogy a legfontosabb az engedelmesség és a tekintélytiszteltet (1-5, 1=egyáltalán nem ért egyet, 5=teljes mértékben egyetért)	3,55	2,94	2,80	3,50
	A fiataloknak néha lázadó gondolatai vannak, de ahogy felnőnek, meg kell tanulniuk alkalmazkodni (1-5, 1=egyáltalán nem ért egyet, 5=teljes mértékben egyetért)	3,79	3,92	3,21	4,20
	Az országnak nem politikai programokra van szüksége, hanem erős kezű vezetőkre (1-5, 1=egyáltalán nem ért egyet, 5=teljes mértékben egyetért)	3,01	2,53	2,42	3,09
Rendpárti-ság	Fokozott szigor szükséges a közrend védelmében=1, Az emberek jogait védeni kell a hatóságokkal szemben=10	4,94	5,41	5,79	4,93
Cigányság	A cigány lakosság számának növekedése veszélyezteti a társadalom biztonságát (1-5, 1=egyáltalán nem ért egyet, 5=teljes mértékben egyetért)	3,88	3,25	3,08	3,94
	A bűnözési hajlam a cigányok vérében van (1-5, 1=egyáltalán nem ért egyet, 5=teljes mértékben egyetért)	3,45	2,52	2,65	3,27
	Minden cigány gyereknek joga van arra, hogy a nem cigányokkal közös iskolai osztályokban tanulhasson (1-5, 1=egyáltalán nem ért egyet, 5=teljes mértékben egyetért)	3,73	4,14	4,30	3,66

Állam szerepe vs egyéni felelősség	Az embereknek több felelősséget kellene vállalniuk önmagukért=1, Az államnak több felelősséget kellene vállalnia az emberekért=10	5,30	4,90	4,36	5,35
	Csökkenteni kell az állam szerepét a gazdaságban=1, Erősíteni kell az állam szerepét a gazdaságban=10	4,90	4,76	4,40	5,50
Határon túli magyarok	A kormány csak a határon belül élőkről gondoskodjon=1, A kormánynak a határon kívül élő magyarokról is gondoskodni kell=10	4,18	4,82	3,77	5,78
Gender	A férfi dolga az, hogy pénzt keressen, a feleségnek a háztartással és a gyerekekkel kell foglalkoznia (1-5, 1=egyáltalán nem ért egyet, 5=teljes mértékben egyetért)	1,98	1,89	1,69	2,22

Forrás: Aktív Fiatalok Magyarországon, 2012

Az MSZP-hez képest az LMP és a DK liberálisabb karaktere azokban a témákban is kiderül, amelyekben a két tábor egyébként hasonló véleményen van. A férfi-női szerepek tekintetében ugyanúgy vélekednek, elutasítják azt, hogy a nő feladata a háztartás rendben tartására és a gyermekek nevelésére korlátozódna. Az elutasítás mértékében van némi különbség, az LMP-sek és a DK-sok még a szocialistáknál is jobban ellenzik a gender-kérdés macho megközelítését. További hasonlóság, hogy sem az MSZP-s, sem a DK-s fiataloknak nem kifejezetten szívügye a határon túli magyarok témája. Míg az összes párt átlaga alapján a fiatalok inkább azzal ért egyet, hogy a magyar államnak a határon túli magyarokról is gondoskodnia kell (5,78 tízes skálán), addig a baloldali fiatalok közelebb állnak ahhoz az állásponthez, hogy „a kormány csak a határon belül élőkről gondoskodjon”. Ezen a véleményen belül is vannak természetesen fokozatok: a DK-sok (3,77) mutatják a legkevesebb érdeklődést a határon túli magyarok iránt, őket az MSZP-sek követik (4,18), míg az LMP-sek már a centrumpozícióhoz vannak közel (4,82).

A 12. táblázat értékválasztással kapcsolatos válaszai is alátámasztják, hogy több érték mentén összehozható az MSZP, az LMP és a DK, de a prioritásokban, hangsúlyokban van eltérés. A szocialistáknál a legfontosabb helyre a családi biztonság került, az LMP-seknél és a DK-soknál pedig az elsőszámú liberális alapérték, a szabadság. A szocialista szimpatizánsoknak fontosabb az anyagi jólét is, mint az LMP-seknek és a DK-soknak, és a tradíciókat is jobban tisztelik az MSZP-sek. Az LMP-sek, illetve Gyurcsány Ferenc pártjának fiatal támogatói ugyanakkor fontosabb értéknek tartják a környezettudatosságot, mint a szocialisták, és – mint a közéleti aktivitásról szóló fejezetben már kiderült – a közügyekbe való beleszólás lehetősége is magasabb polcon van, mint az MSZP-seknél.

12. táblázat. Az MSZP-s, LMP-s és DK-s fiatalok értékválasztásai (átlagpontok, minden kérdésnél ötös skála, 1=egyáltalán nem fontos, 5=rendkívül fontos)

	MSZP	LMP	DK	Összes fiatal átlaga
Szabadság	4,48	4,73	4,76	4,59
Társadalmi rend	4,02	3,98	3,96	4,02
Anyagi jólét	4,34	4,16	4,19	4,20
Nemzet	3,43	3,26	3,34	3,79
Tradíciók tisztelete	3,56	3,42	3,18	3,74
Vallásos hit	2,50	2,18	2,24	2,70
Családi biztonság	4,70	4,63	4,52	4,66
Környezettudatosság	3,99	4,20	4,15	4,09
Beleszólás a közügyekbe	3,77	3,99	3,95	3,86

Megjegyzés: A pontos kérdés: „Most az emberi élethez kapcsolódó értékeket olvashatod. Kérlek, mindegyikről mondd meg, hogy mennyire fontosak az életedben!”

Forrás: Aktív Fiatalok Magyarországon, 2012

A nemzeti érzés és a vallásosság egyik tábor sem motiválja igazán, de az elutasítás mindkét esetben az LMP-seknél és a DK-soknál erősebb. A DK fiataljainak 55 százaléka nem vallásos vagy egyenesen ateista, ez még az LMP-sek (51 százalék) és az MSZP-sek (46 százalék) egyébként magas vallástalanságát is felülmúlja. Összehasonlításképpen: a nem különösebben vallásos jobbikosok között ez az arány 37 százalék, míg az egyedül igazán vallásos táborral rendelkező Fidesz esetében csak 21 százalék mondja magát nem vallásosnak. Általánosságban nézve tehát jól kirajzolódik az is, hogy az LMP-sek prioritáslistája több hasonlóságot mutat a DK-sokéval, mint a szocialistákéval. A szabadság, a társadalmi rend, az anyagi jólét, a környezettudatosság és a közügyek iránti érdeklődés szinte pontosan ugyanolyan pontszámot kapott e két tábor részéről.

A bemutatott kutatási eredmények világosan igazolják azt a hipotézist, hogy az MSZP és a DK fiatal támogatói két külön világot képviselnek. A két párt szavazói közötti különbség olyan jelentős, hogy nyugodtan kijelenthető: társadalmi háttérüket, közéleti aktivitásukat és értékrendjüket tekintve több köti össze az LMP és a DK választóit, mint a nemrég még egy pártot támogató MSZP-s és DK-s fiatalokat.

A baloldali felsőoktatási hallgatók közül egyedül a szocialisták érkeznek nem kiváltságos családi háttérből: szüleik végzettsége megfelel az országos átlagnak, anyagi helyzetük némileg elmarad attól. Politikai szocializációjukban kiemelten fontos a család hatása, már csak azért is, mert baráti társaságaikban ritkábban kerülnek elő közéleti témák. A politika iránti érdeklődésük alacsonyabb az átlagnál, így kevesebb külső hatás is éri őket. A szocialista fiatalok kifejezetten passzívak. Jelentős kihívást jelent az MSZP számára, hogy utcai

megmozdulásokra és kampánytevékenységre is nehéz őket rávenni, és a választási részvételi hajlandóságuk sem jobb az átlagosnál.

Lehetőséget jelent ugyanakkor az MSZP számára, hogy a jelenlegi szavazói is közelebb állnak a centrumhoz és az átlag magyar fiatal értékvilágához, mint a liberálisabb DK és LMP. Utóbbi két párt – és természetesen nagyobb mértékben az LMP – alighanem teljesen lefedi azokat a fiatalokat, akik előtérbe helyezik a posztmaterális értékeket, illetve gazdasági és társadalompolitikai-kulturális kérdésekben is liberális módon gondolkoznak. Az MSZP-nek nem ebbe az irányba, hanem az átlagos vagy annál rosszabb háttérrel rendelkező, a baloldali gazdaságpolitikai és a két liberális párthoz képest centristább társadalompolitikai válaszok iránt nyitott fiatalok körében lehet esélye növekedni. Ilyen választók megtalálhatók a bizonytalanok között, illetve a jobboldalhoz nem ideológiai alapon kötődő fiatalok között is. Az MSZP hivatalos irányvonala gazdasági-szociális kérdésekben ráadásul a szocialista fiataloktól még balrább van, nagyjából ott, ahova a fideszes és a jobbikos hallgatók elhelyezik magukat.

A magyar pártrendszerben a Fidesztől balra álló valamennyi párt felülreprezentált Budapesten, de ez az LMP-re és a DK-ra méginkább igaz. A szülők képzettsége és az anyagi helyzet egyaránt a két legjobb helyzetben lévő táborra teszi az LMP-t és a DK-t. Aktívításban az LMP-sek felülmúlják az MSZP-seket, de elmaradnak a DK-soktól. Ennek magyarázata, hogy az LMP támogatói szerkezete kettős: a nagyon aktív – akár aláírásgyűjtésre, kampányolásra is kész – keménymag mellett a pártnak van egy apolitikusabb szimpatizánsi köre is, akiket még a választáson való részvételre is igen nehéz rávenni. A DK-sok – bár a baloldalon ők vannak a legkevesebben – ezzel szemben szinte mindannyian igen elszántak: körükben a legmagasabb a közéleti érdeklődés, a részvételi hajlandóság és ők a leggyakoribb internetes hírfogyasztók is. Értékrendjükben szinte teljes fedést mutatnak a DK-s és LMP-s adatok. Gazdasági kérdésekben az egyéni felelősségvállalás és a kisebb állam hívei, társadalompolitikai kérdésekben pedig minden esetben ők képviselik a liberális pólust – a DK rendszerint azon belül is az LMP-nél valamivel liberálisabb álláspontot. Az MSZP-sek között az anyagi jólét és a családi biztonság, a DK-nál és az LMP-nél a szabadság a legfőbb érték. Néhány társadalmi-kulturális kérdésben – például vallás, gender, határon túli magyarok – pedig a szocialista fiatalok is a liberális térfélen helyezik el magukat, de a középértékekhez közelebb.

Van azonban több kérdés is, amiben teljesen más platformra kerül az MSZP, illetve a DK és az LMP. Az állam szerepén túl ilyen a tekintély és a rend témaköre. Rendpárti kérdésekben az MSZP-sek a konzervatív térfélen helyezik el magukat. A demokrácia iránt a szocialisták jóval kevésbé elkötelezettek, mint a két másik párt követői, az anyagi körülmények jóval nagyobb mértékben foglalkoztatják őket. Látványos továbbá a nézetkülönbség a cigányság megítélésében: a szocialisták a fideszesekéhez hasonló cigányellenes attitűddel rendelkeznek, ellenben a DK-sok és az LMP-sek e téren is liberálisabb álláspontot foglalnak el.

A baloldali ellenzéki pártoknak lehetőséget jelent, hogy éppen azokról a csatornákról tájékozódnak leginkább a baloldali fiatalok, amelyeken keresztül a legolcsóbb a kommunikáció, illetve ahol máig a legerősebbek az ellenzéki hangvételő médiumok. Ma már mindhárom baloldali párt fiatal támogatóinak többsége elérhető az interneten, de csak a DK-sok és az LMP-sok igazán gyakori felhasználók. A fiatalokkal való kommunikációt az MSZP számára még vélhetően sokáig megdrágítja, hogy még a szocialista egyetemisták-főiskolások egy része sem olvas online híreket, és továbbra is nagyon népszerű körökben a televízió.

A kutatási adatok alapján a baloldali fiatalok két liberális és egy gazdasági kérdésekben baloldalibb, társadalmpolitikai ügyekben centristább pártra oszthatók. A DK és az LMP közötti különbség nem a szocio-demográfiai háttér, a közéleti érdeklődés vagy az értékvilág terén mutatkozik meg, hanem a politikai elittről, kiemelten az *established baloldal* elmúlt ciklusokban nyújtott teljesítményéről alkotott véleményekben. A teljes „elmúlt húsz évet” elutasító LMP-sok számára nyilvánvalóan kizáró tényező a legutóbbi szocialista-szabaddemokrata kormányzást szimbolizáló Gyurcsány Ferenc személye – akármilyen liberális értékeket is hirdessen. A DK-sok számára Gyurcsány éppen az egyik fő motiváció. Ha ezt a törésvonalat hozzáadjuk az MSZP, illetve a DK és LMP közötti társadalmi-értékrendbeli különbségekhez, akkor jól látható, hogy a Fidesz-ellenességen túl közös nevezőt találni a baloldali fiatalok körében sem egyszerű.

4. A parlamenti pártok ifjúságpolitikája

4.1. A Fidesz-KDNP ifjúságpolitikai programja

Ifjúságpolitika a Fidesz választási programjában

A kormánypártok 2010-es választási programjában szűk másfél oldal (a Soltész Miklós által jegyzett negyedik fejezet utolsó alfejezete) foglalkozik a gyermek-, ifjúság- és sportpolitikával. A fiatalok szociális biztonsága szempontjából két területet emel ki a dokumentum: a sportot és az otthonteremtést, de ez utóbbit nem részletezi a dokumentum. A sportot a választási program az ifjúság testi-lelki fejlődése, valamint a közösségi életre nevelésben játszott fontos szerepe, illetve az egészséges társadalom megteremtése miatt tekinti kiemelt jelentőségűnek. Éppen ezért az egészséges életmód gyermekek és fiatalok körében való elterjesztését fogalmazza meg kitűzött célként, konkrét intézkedésként jelölve meg a mindennapos testnevelést és az évenkénti egységes fizikai felmérés rendszerének közoktatásban való bevezetését.

Szintén az ifjúságpolitikáról szóló részben fogalmazza meg a jobboldali pártszövetség az oktatás-neveléspolitikai krédóját, amely szerint a gyermek- és ifjúságpolitikában kiemelt szerepet kell fordítani a „teljes emberré” nevelésre, amely magában foglalja az erkölcsre, a tudásra és az egészséges életmódra való nevelést is. Lehetővé kell tenni a szakmai képzés eredményes és funkcionális működését: a társadalmi leszakadás megelőzése érdekében a kormánypártok szerint figyelmet kell fordítani a tehetségek felkutatására és fejlesztésére és ösztönözni kell a tanulást a legszegényebbek körében. A fejezet szerzője ugyanitt tartja fontosnak hangsúlyozni a pedagógusok megbecsülését, tekintélyének a helyreállítását is. Nevelési területen konkrét lépésként egy a fejlődési zavarokkal küzdő, 0-6 év közötti gyerekek segítésére létrehozandó, korai monitoring- és beavatkozási rendszer kialakítását jelöli meg a program.

A Fidesz-KDNP választási programja az ifjúságpolitikai alfejezeten kívül néhány helyen tesz még külön említést a fiatalabb generáció előtt álló kihívások orvoslására. Az egymillió új munkahely megteremtéséről szóló alfejezetben megfogalmazza például a program, hogy a frissen végzett, idegen nyelveket beszélő fiatalok elhelyezkedését elősegítő vállalkozásokat kell létrehozni, elsősorban a kreatív iparágakban. Az oktatás fejlesztéséről szólva pedig deklarálja, hogy szükség van a fiatalok vállalkozói tudásának, képességeinek a növelésére, a vállalkozói kultúra és szemléletmód formálására már egészen általános iskolás kortól, egyúttal nagyobb területet kell kapnia a gyakorlatorientált vállalkozásoktatásnak.

Az Új Nemzedék Jövőjéért Program

A kormányzat és a kormánypártok részletes ifjúságpolitikai programjukat 2012-ben, az Új Nemzedék Jövőjéért Programban fektették le. A program saját meghatározása szerint nem stratégia, nem cselekvési terv, hanem egy olyan keretprogram, amely meghatározza a kormány ifjúságpolitikai céljait, a beavatkozási területeket és a célok eléréséhez szükséges intézkedéseket. A keretprogram sajátossága, hogy a kormány állítása szerint az abban foglalt javaslatokat maguk az érintettek, a korcsoport 18-35 éves szakértői közreműködésével dolgozták ki, integrálva az alulról jövő kezdeményezéseket, véleményeket, hozzászólásokat. A dokumentum az ifjúságpolitika célcsoportjának a korábbi intervallumot kitérítve a 14-35 év közötti korosztályt tekinti.

A dokumentum szerint a négy kiemelt ifjúságpolitikai terület az állampolgárság, az otthonteremtés és családalapítás, a karrier és egzisztencia megvalósítása, illetve a szabadidő-, sport és kultúrafogyasztás. A kiemelt területeken megfogalmazott javaslatok megvalósítására – a már meglévő kezdeményezések támogatása és koordinálása mellett – a program két projekt létrehozását is felvázolja. Az első az „Ifjusag.hu – a sikeres nemzedékért” elnevezésű projekt, amelynek részét képezi az azonos nevű információs portál, illetve egyéb csatornákon keresztül a fiatalok tájékoztatása, valamint a program célkitűzéseire

kapcsolódó rendezvények, tematikus kampányok megvalósítása, illetve a fiatalok karrier és életpálya tervezésében való segítségnyújtás. A másik speciális projekt a „Van kihez fordulnod!” mentálhigiéniai program, melynek célja egy a közoktatási intézményekben, a fiatalok problémáinak meghallgatására, illetve tanácsadásra szakosodott segítő hálózat létrehozása.

Az állampolgári részvétellel kapcsolatos javaslatok deklarált célja a fiatalok közéletbe való integrálása, közéleti és társadalmi aktivitásuk növelése. A program azon az állásponton van, hogy a fiatalok közéleti tájékozottságának és érdeklődésének növelése érdekében szükség van az állampolgári ismeretek oktatására, lehetőleg minél korábbi évfolyamokban és interaktívabb formában. A közéleti érdeklődést és tájékozottságot tovább növelnék a politikusokkal, valamint közéleti szereplőkkel való találkozók szervezésével; a fiatalok nyelvén, ismert személyek részvételével készített, a politikát és az érdekérvényesítést bemutató vírusvideók készítésével; ifjúsági újságok, kiadványok, valamint – a fiatalok kommunikációs szokásaihoz alkalmazkodva – közösségi oldalakra és okostelefonokra tervezett ismeretterjesztő applikációkkal. A társadalmi felelősségvállalást segítené elő a kormányzat az önkéntes programokban való részvételre ösztönző Tandem programon keresztül. A fiatalok uniós identitását regionális együttműködés keretében, a már meglévő európai ösztöndíjak, képzési lehetőségek és csereprogramok népszerűsítésével fejlesztenék, a nemzeti identitást pedig a határon túli magyarok területére történő kirándulások, a Magyarság Háza létrehozásával, illetve a Nemzeti Összetartozás Napjának iskolai emléknap bevezetésével erősítené a program. A fiatalok szociális érzékenységét, szegényebb társadalmi rétegekkel való szolidaritását az „Élő Könyvtár” kezdeményezés, valamint az Iskola-háló Program lenne hivatott növelni. A fiatalok társadalmi aktivizálását a program lokális, önkormányzati szinten is támogatandónak tekinti.

Az otthonteremtés és családalapítás, mint kiemelt ifjúságpolitikai terület legfőbb prioritása a fiatalok egzisztenciális biztonságának a növelése. Ezt az Új Nemzedék Jövőjéért Program az otthonteremtésre célzott támogatási rendszer kiépítésével, a kormány által bevezetett családi adórendszerrel, illetve a bérlások építését és felújítását támogató programon keresztül látja megvalósíthatónak. A nők gyermekvállalás utáni munkaerőpiaci visszatérésének megkönnyítésére a program a rugalmas foglalkoztatási formák népszerűsítését és családbarát munkahelyek létrehozásának ösztönzését támogatja. Végül a társadalmi felelősségvállalás részeként a környezettudatosság, a „zöld gondolkodás” növelése terén is javaslatokat fogalmaz meg a dokumentum: ilyen például az Energia 2.0 elnevezésű program, a környezettudatos szemléletmód tananyagba való beépítése, a helyi élelmiszerek és termékek iskolai étkeztetésben való megjelenése, illetve a környezettudatosságot növelő versenyek és a helyi élelmiszerek iskolai napjának megrendezése.

A karrier és egzisztencia, mint harmadik kiemelten kezelt beavatkozási terület célkitűzése a fiatalok pályaválasztáshoz, tudatos karrierépítéshez szükséges segítségnyújtás. Ennek keretén

belül a program szerint fel kell állítani a tudatos karrieréletpálya-modellt, hogy a fiatalok még a döntés meghozatala előtt tájékozottak legyenek a továbbtanulásukat és a munkavállalást érintő kérdésekben. A diplomás munkanélküliség visszaszorítása érdekében ösztönözni kell a vállalkozói létformát, tanácsadás és vállalkozói ismeretek átadása formájában segíteni kell a vállalkozóvá váláshoz szükséges információ megszerzését. A hátrányos helyzetű fiatalok digitális lemaradásának felszámolását a kormányprogram „ismeretterjesztő roadshow-k” elmaradott régiókban történő megszervezésével kívánja orvosolni.

A negyedik beavatkozási terület a szabadidő értelmes, hasznos eltöltésére vonatkozó javaslatokat ajánl. A sportolást, a szórakozási lehetőségek fejlesztését és a kultúrafogyasztást ösztönzi, és ezzel összhangban a fiatalság egészségkárosító szenvedélyektől való megóvását is megcélozza. A program szerint ifjúsági közösségi terek kialakítására van szükség, javasolja a cserkészmozgalom és az ifjúsági turizmus fellendítését. A prevenció jegyében meg kell ismerni a fiatalok egészségkárosító szokásainak hosszú távú következményeit: ezek visszaszorítását célozza az ismert személyiségek részvételével zajló alternatív felvilágosító órákra vonatkozó javaslat. A fiatalok biztonságos szórakozása érdekében a szórakozóhelyeken beengedő rendszer kialakítását javasolja a program. Minden fiatal számára lehetővé kell tenni a kulturált szórakozást, ehhez az ifjúsági kedvezményrendszer egységesítése, valamint életkorhoz kötött, 35 éven aluliak által igénybe vehető kedvezményes belépők bevezetése jelenthet pozitív irányú lépéseket. A dokumentum szerint támogatni kell az ifjúság sportolási lehetőségeit, továbbá segíteni kell a sportra és aktív életmódra való nevelést.

Fidelitas – a Fidesz ifjúsági szervezete

A Fidesz ifjúsági szervezete 1996-ban alakult, országos lefedettséggel, honlapjuk szerint közel tízezer taggal és országszerte háromszáznál is több alapszervezettel rendelkezik.⁷ Munkájában 14-35 év közötti fiatalok vesznek részt, és ugyanezen korosztály problémáinak megoldását, érdekképviseletét tűzte ki célul. A jobbközép ifjúsági tömörülés a kis és nagyobb közösségek iránt viselt felelősséget, a kultúra megőrzését és továbbadását, a környezetvédelmet, a keresztényi szolidaritás eszméjét, valamint a tisztas versenyre épülő piacgazdaságot és a lélekben egységes magyar nemzet felvállalását tekinti ideológiai bázisának. Szervezeti felépítése a Fideszét követi, rendelkezik helyi, megyei és országos szervezetekkel egyaránt. A szakpolitikai munka a kabinetekben folyik, melyek a szervezet szakmai alapon szerveződő testületei. A programalkotás mellett feladatkörükbe tartozik a közösségépítés, valamint konzultációs fórumként is funkcionálnak. A Fidelitas jelenleg hét kabinetet működtet melyek a gazdasági, humán, informatikai, külügyi és határon túli, környezetvédelmi, jogi, illetve mezőgazdasági és vidékfejlesztési területekért felelnek. A szervezet több Kárpát-medencei

⁷ <http://fidelitas.hu/rolunk/>

szervezettel ápol partneri kapcsolatot, politikai tevékenységén túl szabadidős, sport-, kulturális és környezetvédelmi programokat is rendszeresen szervez, és rendszeres résztvevője a nagyobb hazai fesztiváloknak. A Fidesz jelenlegi parlamenti frakciójában 17 korábbi vagy jelenlegi Fidelitas-tag vesz részt a törvényhozásban.

IKSZ – Ifjúsági Kereszténydemokrata Szövetség

Az Ifjúsági Kereszténydemokrata Szövetség (IKSZ) a KDNP és a Magyar Kereszténydemokrata Szövetség ifjúsági társszervezete, a szervezet vezetője szerint 2000 regisztrált tagja van.⁸ Helyi tagszervezetei jelen vannak az ország jelentősebb városaiban, és minden földrajzi régióért külön alelnök felelős a szervezetben. Az IKSZ célkitűzése a keresztény, nemzeti értékek megőrzése és terjesztése, a kereszténydemokrácia megismertetése az ifjúsággal, valamint különösen az ifjúságot sújtó problémák megfogalmazása és kezelése. Politikai tevékenysége kiterjed előadásorozatok, rendezvények szervezésére – mint a kereszténydemokrácia értékei mentén, közéleti témákban megrendezett Morus Kör –, emellett igyekszik állást foglalni aktuális közéleti kérdésekben, és ehhez kapcsolódva politikai jellegű kezdeményezéseket is tesz. Ilyen országos szintű kezdeményezés a külföldön élő diplomás fiatalok magyarországi munkavállalására ösztönző gyerehaza.org, a kommunista helységnévtáblák lecserélését szorgalmazó Zsákutca, valamint a világban zajló keresztényüldözésekre a figyelmet felhívni próbáló, keresztény szolidaritásról szóló Pro Christie program. Az IKSZ Rétvári Bence és Stágel Bence révén országgyűlési képvisellel is rendelkezik.

4.2. Az MSZP ifjúságpolitikai programja

Választási program

Az MSZP Nemzeti modernizáció, összetartó közösség nevet viselő 2010-es választási programjában külön szakpolitikai fejezetet kapott a sport- és ifjúságpolitika. A dokumentum vonatkozó része először a 8 év szocialista kormányzás által elért legfontosabb eredményeket összegzi. A sikeres ifjúságpolitikai intézkedések közül a Start kártya és a Start-plusz kártya bevezetését, a gyerekek kiterjesztését, a bölcsődei férőhelyek számának növelését, valamint a Nemzeti Tehetség Program elindítását említi a program.

A 2010-es programjában az MSZP elsődleges feladatának tekintette az egészséges életmódnak, mint értéknek a propagálását. Ezért támogatja a lakosság széles körét elérő sportrendezvények szervezését és megvalósítását, elkötelezi magát a felsőoktatási

⁸ <http://magyarnarancs.hu/belpol/koran-kezdik-81734>

intézmények szabadidősportját támogató modelljének kidolgozása mellett, valamint a tehetségek minőségi utánpótlás-nevelésbe való integrálását a Magyar Diáksport Szövetség közreműködésével.

Az ifjúság a szocialista program szerint a jövő társadalmának az alapköve, ezért az ifjúságpolitika kialakításakor azt az alapelvet követi, hogy senki se szenvedjen hátrányt a felnőtt élet kezdetén azokhoz képest, akik kedvezőbb körülmények közé születtek. A szakpolitikai fejezet számos konkrét intézkedést tartalmaz az ifjúságra vonatkozólag. Ezek között első helyen említi a dokumentum a szakmunkás-ösztöndíj megőrzését és kiterjesztését. A program a szakmáknak is nagyobb presztízst adna a megfelelő szakemberek hiánya miatt, a hiányszakmák tanulását pedig szakiskolai tanulmányi ösztöndíjjal ösztönöznék, melynek összege a mindenkori minimálbérhez igazodna. A tehetséges, nehéz helyzetű fiatalok oktatását az „Útravaló” ösztöndíj-program segítségével, mentorok bevonásával támogatnák a szakma vagy diploma megszerzésében.

Határozottan állást foglal a program a kötelező sorkatonai szolgálat visszaállítása ellen, ami a fiatalok szabadságának békeidőben való korlátozásával megnehezítené a tanuláshoz, pályakezdéshez való joguk gyakorlását.

A szocialista program a fiatalok előtt álló egyik legnagyobb kihívást a saját lakáshoz való hozzájutásban látja. Ezért a 35 év alattiak részére az első, 15 millió forintot meg nem haladó, használt lakás vásárlása esetén megszüntetnék az illetéket, ezzel támogatva a fiatal generáció otthonteremtését.

Az MSZP választási programjában deklarálja, hogy támogatja az ifjúság demokráciatanulását is célzó, közéleti aktivitást növelő programokat. Kiemelt támogatást nyújtanának a diák- és hallgatói önkormányzatok munkájához, az őket segítő pedagógusok számára pedig bérkiegészítést ajánlanak. A fiatalok érdekérvényesítésének elősegítése céljából javaslatuk szerint a nagyobb városokban és a megyékben kötelező jelleggel Ifjúsági Bizottságokat és a közösségi élethez szükséges tereket, intézményeket kellene létrehozni, továbbá a fiatalok szabadidejének hasznos eltöltését szolgáló táborokat kellene létesíteni. Az önkéntesség modelljét is terjeszteni kívánja a fiatalok körében a program, amit elsősorban regisztrációval és pályázatokkal kívánnak ösztönözni, egyúttal tervük szerint az önkéntes tevékenység végzése előnyt is jelentene a felsőoktatási felvételinél és a pályakezdésnél.

A választási program szociálpolitikai alfejezete tartalmaz még az ifjúsággal, azon belül is a főként a gyermekek védelmével foglalkozó vállalásokat. Ennek keretén belül az MSZP megújítaná a „Legyen Jobb a Gyermekeknek” nemzeti stratégiával kapcsolatos kormányzati akciótervet. Az ingyenes iskolai gyermekétkeztetési program kiterjesztését is indokoltnak látják a dokumentum kidolgozói, különösen a középiskolai és szakiskolai intézményekre. A szocialisták programja javasolja a gyermekjogi biztos intézményének létrehozását is a

gyermekjogok széleskörű megismertetése, a szemléletváltás valamint a társadalmi szervezetekkel való hatékony együttműködés érdekében.

Societas – Baloldali Ifjúsági Mozgalom

A 2008 májusában megalakult Societas az MSZP ifjúsági szervezete, országos lefedettséggel rendelkező ifjúsági mozgalom, országos választmánnyal, megyei és helyi szervezetekkel. Tagsága 1000-1500 fő közé tehető.⁹ A szervezet önmeghatározása szerint a klasszikus szociáldemokrácia értékeire, a Szocialista Internacionálé, valamint az Ifjúsági Szocialista Internacionálé ideológiai útmutatásaira támaszkodik. A szervezet elkötelezett egy szabad, európai, progresszív Magyarország megteremtése, illetve a demokrácia, az emberi jogok és a tolerancia és a szolidaritás, valamint az alkotmányosság és a szabad véleménynyilvánítás értékei iránt. A mozgalom fontosnak tartja a közéletben való részvételt, mivel felfogásuk szerint az egyén részvétele a közösség életének szervezésében a demokrácia alapját képezi, egyúttal minden állampolgár erkölcsi kötelessége. A szervezet hangsúlyozza a szolidaritás és a társadalmi igazságosság fontosságát is az egyének boldogulásának előmozdításában, továbbá elkötelezett a környezetvédelem, a gazdasági és ökológiailag egyaránt fenntartható fejlődés iránt.

Aktivistáik rendszeresen segítik az MSZP kampányait, de a Societas tevékenysége a politikai kampányok, figyelemfelhívó akciók szervezésére mellett kiterjed a fiataloknak szóló közösségi programok megvalósítására is. A két terület metszéspontjában a szervezethez köthető legnagyobb rendezvény, a Baloldali Ifjúsági Találkozó évenkénti megrendezése áll, ahol a baloldali kötődésű fiatalok szórakozását, találkozását lehetővé tevő kulturális, szórakoztató és sportrendezvények mellett a politikai fórumokon, vitákon, beszélgetéseken való részvételt is biztosítják a résztvevőknek.

MSZP Ifjúsági Tagozat

Az MSZP IT a szocialisták frissen alapított új ifjúsági szervezete: 2011 decemberében hozták létre. Az Ifjúsági Tagozat – a Societas-hoz hasonlóan – a szociáldemokrácia, illetve a szabadság, egyenlőség és szolidaritás eszméiben hisz. A demokrácia és az emberi jogok védelmét prioritásának tekinti, fontos értéként tekint a toleranciára, és kiáll a fenntartható, környezettudatos fejlődés mellett.

A szervezet önmeghatározása szerint egyszerre kíván mozgalom és politikai közösség lenni, amely fontosnak tartja a közösségi programok szervezését, de egyúttal nagy hangsúlyt fektet

⁹ <http://magyarnarancs.hu/belpol/koran-kezdik-81734>

a politika világának bemutatására is. Az MSZP Ifjúsági Tagozat lehetőséget kíván nyújtani a közélet iránt érdeklődő fiatalok számára, hogy részvételükkel formálhassák a leendő kormánypárt céljait, tevékenységét és programját, és ezzel összhangban szerves része kíván lenni az MSZP megújulásának. A szervezet szakpolitikai munkacsoportjaiban folyó munka mellett tagjaik igyekeznek a megszólalásaikkal, nyilvános akcióikkal a közvélemény figyelmét is ráirányítani a fiatalok helyzetét érintő kérdésekre. Ilyen témák az MSZP IT számára a munkanélküliség vagy az oktatáshoz való hozzáférés.

4.3. Az LMP ifjúságpolitikai programja

Választási program

A Lehet Más a Politika 2010-es választási programjában nem szerepel külön ifjúságpolitikai fejezet vagy alfejezet, ennek ellenére a dokumentum az egyes szakpolitikai fejezetekben külön elhelyezve, magában foglalja a párt ifjúságpolitikai elképzeléseit.

Az oktatás területén az LMP program leszögezi, hogy túrhetetlennek tartja a hátrányos helyzetű gyerekek szegregációját, és mindenki számára meg kell teremteni a minőségi oktatáshoz való hozzájutás egyenlő esélyeit. Ehhez szükség van a védőnői hálózat teljes körűvé tételére, a bölcsődei férőhelyek növelésére, valamint a korai fejlesztés intézményének elterjesztésére annak elkerülése érdekében, hogy egyes gyerekek már az iskolába kerülés előtt behozhatatlan hátrányba kerüljenek. A szocializációs hátrányok enyhítése érdekében az LMP szerint kulcsfontosságú, hogy a mélyszegénységben élő családok gyermekei minél előbb, lehetőleg már 3 éves kortól óvodába kerülhessenek. Ehhez a meglévő kapacitás növelésére, a hiányt szenvedő térségekben óvodaépítésre van szükség. Vissza kell szorítani a beiskolázáskor érvényesülő szociális és etnikai szegregációt, továbbá a nyolcadik osztályig megtiltanák a teljesítmény alapú szegregációt az iskolákban. Ezzel párhuzamosan tényeleges hozzáférést biztosítanak a fejlesztő-segítő szolgáltatásokhoz az azt igénylő tanulóknak, a lemorzsolódás csökkentésére pedig egyéni segítségnyújtó szakszolgáltatásokat nyújtanak a veszélyeztetett diákoknak.

Az ifjúság demokráciára való nevelését, az állampolgári részvételhez szükséges ismeretek és készségek fejlesztését is fontosnak tekinti a program. Pedagógiai programcsomagok, a diákönkormányzati munka tartalommal való megtöltésével segítenék elő az ezirányú tudás életszerű megszerzését. Az LMP ezzel összhangban támogatná helyi, települési vagy iskolai szintű diákmédiumok (újság, rádió, internetes fórumok) létrehozását is, továbbá felállítaná a megfelelő jogkörrel ellátott részvételi fórum, az iskolaszék intézményét is a diákok, pedagógusok és szülők képviselőivel.

Sérelmezi az LMP, hogy a felnőttekkel szemben a fiatalokat és a gyermekeket nem védi külön előírás a zajszennyezés egészségkárosító hatásaitól, és felhívja a figyelmet a mindennapi használatú vegyi anyagok mindenkit, de különösen a fejlődő gyermekeket károsító hatására. A fenntarthatóságra való nevelés részeként az LMP szorgalmazza a fiatalok vegyi anyagokról, annak alternatíváiról meglévő tudásának bővítését. A fenntarthatóságra való nevelésre egyébként is nagyobb szerepet szánna az ökopárt, különösen a középiskolákban. Szintén a fenntarthatósággal összhangban, a fölösleges fogyasztás elkerülése és a szemléletváltás érdekében erőteljesen korlátoznák a gyerekeknek szóló reklámokat, direkt maileket és reklámújságokat, az iskolai reklámozást pedig betiltanák.

A gyermekvédelmi ellátásból kikerülő fiatalok számára segítséget kell nyújtani lakhatásuk biztosításához, ezért az LMP javasolja az állami gondozottak otthonteremtési támogatásának megemelését, a felhasználási szabályozást egyúttal szigorítaná a visszaélések megelőzése érdekében.

Az ifjúságot kiemelten érintő témák közül foglalkozik a választási program a drogreprevenció kérdésével is. Az LMP javaslata szerint a civil szakmai szervezetek bevonásával folytatni kell a drogreprevenációs programokat és kampányokat, az iskolai megelőzőprogramok eredményét pedig folyamatosan ellenőrizni, monitorozni kell. Az ökopárt összehangolt állami ifjúság- és társadalompolitikát szorgalmaz a drogfogyasztás társadalmi költségeinek mérsékléséhez. Ennek részeként nyitott közterek létrehozása szükséges, ahol a fiatalok hasznosan tölthetik el szabadidejüket; a kreativitást ösztönző ifjúsági programok támogatására és az alulról szerveződő programok nagyobb támogatására van szükség, a pályakezdő fiatalok munkahelyteremtését pedig prioritásként kell kezelni. Mindezek mellett az LMP választási programja dekriminalizálná a kannabisz származékokat fogyasztókat, a könnyűdrog fogyasztást pedig a szabálysértési kategóriába sorolná.

Magyarország talpra áll – alternatív költségvetési program 2013-ra

Az LMP 2012 októberében publikált alternatív költségvetési programja külön fejezetet szentel az ifjúságot érintő egyik legfontosabb kihívásra, a fiatalok foglalkoztatására. Az LMP a fiatalok munkához juttatása érdekében több területen kíván beavatkozni. A közvetlenül a munkahelyek számának bővülését célzó programjuk keretében bővítené a párt a Start kártya kedvezményeit: első évben a szociális hozzájárulás 100%-át, második évben az 50%-át térítené az állam a minimálbér kétszereséig. Ezzel párhuzamosan a tartósan munkanélküli fiatalokat alkalmazását bértámogatással ösztönöznék, és lazítanának a szociális és foglalkoztatási szövetkezetekkel szembeni követelményeken is.

A foglalkoztatás bővítéséhez a párt szerint a képességfejlesztési rendszert is meg kell reformálni, ennek keretében vissza kellene állítani a tankötelezettségre vonatkozó 18 éves

korhatárt, támogatni kell a hiányzó közoktatási képzettségek megszerzését, továbbá szükséges a képzéseknek a munkaerőpiaci igényekhez való igazítása.

Az LMP szerint is támogatni kell a vállalkozások indítását, a fiatalok vállalkozói szemléletének, képességeinek és tudásának fejlesztését, ennek részeként vállalkozói képzéseket, fiatal vállalkozóknak állami hitelgaranciát, illetve a fiatal gazdáknak földprogramot nyújtanának.

A fiatal álláskeresőket szociális védelmének kiterjesztése is részét képezi a programnak, amit azzal kívánnak elérni, hogy egyrészt az álláskeresői járadék eredeti folyósítási idejét állítsák vissza, másrészt pedig a jogosultsági korlátot a fiatal munkanélküliek esetében le szállítsák. Mindezek mellett foglalkoztatáspolitikai konszenzusteremtő intézkedésként foglalkoztatási kerekasztal létrehozását javasolják, külön ifjúsági munkacsoport részvételével.

4.4. A Jobbik ifjúsáspolitikai programja

Választási program

A Jobbik 2010-es programja külön fejezetet szentel ifjúsági programjának. A párt ifjúsáspolitikájának fókuszában a népességfogyás megállítása, a gyermekek tudatos magyar állampolgárokká nevelése, a fiatalok elvándorlásának megállítása, a családtámogatási rendszer átalakítása, valamint az önálló egzisztencia megteremtéséhez szükséges lehetőségek biztosítása áll.

A szélsőjobboldali párt egy önálló, stratégiai szemléletű ifjúsápolitika kidolgozását célozza, melynek intézményi hátterét a Nemzeti Ifjúsági Érdekegyeztető Tanács felállításával alapozzák meg. Ebben a testületben az ifjúsáspolitikával foglalkozó szakmai szervezetek fejthetnék ki véleményüket a stratégiai jellegű intézkedés-tervezetekről. A Jobbik kialakítaná a határokon átnyúló ifjúsági referensek hálózatát, és az állami szférában munkát vállaló fiatalok megfelelő ütemű előmenetelét is biztosítaná.

A tudatos magyar ifjak nevelése érdekében a Jobbik az oktatáson keresztül olyan értékrendet és fogyasztási kultúrát kíván népszerűsíteni a fiatalok körében, amely „erősíti a társadalmi kohéziót, az értékválasztást”, és ami egyúttal a nemzetgazdaság érdekeire is tekintettel van. A korrupcióellenes harc egyik legfőbb eszközét a magán- és köztulajdon sérthetlenségének tudatosításában látja a radikális párt, amit a hit- vagy erkölcstan tantárgy oktatásában is erősítene. Programjuk szerint középpontba állítják az ifjúság egészségnevelését és megállítják a droghasználat terjedését. Több párthoz hasonlóan a Jobbik is a társadalmi

felelősségvállalás és az állampolgári aktivitás erősítésének eszközét látja a fiatalok önkéntes tevékenységre való ösztönzésében.

A fiatalok önálló életének megkezdését nehezítő problémák – mint az otthonteremtés, képzettségnek megfelelő munka megtalálása, anyagi gyarapodás – megoldása érdekében is javaslatokat fogalmaz meg. Ezek szerint a szak- és felsőfokú oktatást a nemzetgazdasági igényekhez és a magyar foglalkoztatási struktúrához igazítanák, gyakornoki programot dolgoznának ki a pályakezdő fiatalok számára, de a tervek között szerepel a kényszerből külföldön munkát vállalók hazacsábítása, illetve egy országos lakásépítési program indítása és a jelenlegi lakásépítési kedvezmények igazságosabbá és elérhetőbbé tétele.

Az ifjúságpolitikai fejezeten kívül a választási program megfogalmaz a fiatalokat érintő további intézkedéseket is. A honvédelem terén például deklarálja, hogy a Jobbik feladatának tekinti, a honvédelmi alapismereteket megismertetését. A sportról szóló fejezetben a Kárpát-medencei magyar fiatalok közötti szorosabb kapcsolatok kialakítása érdekében Kárpát-medencei Ifjúsági Olimpiát szerveznének az anyaországi és környező országok fiataljainak részvételével. A határon túli magyarokkal való kapcsolattartást iskolai és egyetemi diákcsereprogramokkal is erősítenék.

Civil szervezetek bevonásával felvilágosítási programot indítanának a drogokról, csakúgy, mint a sporton keresztül történő bűnmegelőzésre és a dopping visszaszorítására. Deklarált cél a fiatalok sportolási lehetőségeinek bővítése, és a felsőoktatási intézmények akkreditációjának sportlétesítmények meglétéhez kötése. Termőföld- és vidékpolitikájának részeként pedig a vidékre költözni vágyó fiatalok előjogot kapnának a földvásárlásra, akiket kedvezményes, hosszú távú haszonbérleti szerződésekkel is támogatnának.

Jobbik Ifjúsági Tagozat

A Jobbik ifjúsági szervezete 2011-ben alakult, a 14-30 év közötti nemzeti érzelmű, „ébredő” magyar fiatalokat kívánja magához hívni. Országos beágyazottsága a radikális párthoz hasonlóan igen erős, országsszerte 120 helyi szervezettel és közel 1000 taggal rendelkezik,¹⁰ akik tevékenységét az Országos Szervezőbizottság koordinálja. A Jobbik IT deklarált célja, hogy egy „szebb és élhetőbb jövőhöz segítse a fiatalokat.”, továbbá vállalja a magyar történelem és a nemzeti hagyományok, jelképek fiatal generációval való megismertetését, magyar identitásának erősítését. Feladatuknak tekintik a Magyarország számára tetterre kész fiatalok kinevelését, egyúttal a Jobbik politikai utánpótlásának megtalálását, ezért helyi vezetőik számára rendszeresen tartanak vezetői képzéseket.

¹⁰ <http://magyarnarancs.hu/belpol/koran-kezdik-81734>

Rendezvényeik széles profilt fednek le, szabadidős rendezvényeik többsége a magyar hagyományokhoz, kultúrához köthető események, például kirándulások, kézműves foglalkozások, íjászat, lovaglás, sportrendezvények, szavalóversenyek, fotópályázat szervezésére terjednek ki. Mindezek mellett természetesen politikai vonatkozású közösségi rendezvényekkel is igyekeznek a párt és az ifjúsági szervezet ideológiai bázisát erősíteni, rendszeresen tartanak a szélsőjobb számára jelentőséggel bíró megemlékezéseket, demonstrációkat, de a Jobbik által tematizált ügyekben beszélgetések, előadások, konferenciák szervezésében is részt vesznek. A Jobbik IT szellemi terméke az idén harmadik alkalommal megrendezett Revíziós Napok elnevezésű rendezvénysorozat, amelynek célja a Trianont követő terület-visszacsatolásokról való megemlékezés, illetve a határon túli magyarság helyzetének megvitatása a témával foglalkozó előadások, beszélgetések, koncertek keretében. A szervezet ezen túlmenően karitatív jellegű tevékenységeket is folytat, több alkalommal gyűjtést szervezve a rászorulóknak számára. A szervezet Farkas Gergely révén a parlamentben is képviselteti magát a Jobbik frakciójában.

4.5. A Demokratikus Koalíció ifjúsági programja

A 2011-ben önálló párttá alakuló Demokratikus Koalíció a parlamenti képviselettel rendelkező pártok közül legfiatalabb politikai erőként még a programalkotás folyamatában van, ifjúságpolitikai programját eddig nem hozta nyilvánosságra, a párt programalkotását megalapozó „Alapvetés” pedig csak elvétve tesz említést a fiatal generációt érintő kérdésekről. A dokumentum a közoktatással kapcsolatban hangsúlyozza, hogy a pedagóguspályát jelentős fizetésemeléssel vonzóvá kell tenni a fiatalok számára, pályán maradásukat ösztöndíjrendszerrel kell motiválni. A nők foglalkoztatása kapcsán pedig kijelenti, hogy támogatja a munkavállalás és a családi élet, továbbá a gyermekvállalás összeegyeztetését, ami a DK szerint a növekvő gyermekvállalás egyik legfontosabb feltétele.

Egyéb dedikáltan ifjúságpolitikai intézkedés nem olvasható ki a dokumentumból, a párt fiatalabb generáció iránti nyitottságát azonban bizonyítja, hogy a Demokratikus Koalíció megalakulását követően nem sokkal ifjúsági szervezetük, az Ifjú Demokraták (IDE) is megkezdte működését. A párthoz hasonlóan az IDE is a szervezeti formálódás folyamatát éli, az ifjúsági csoport közel száz főt számlál¹¹. Tevékenysége elsősorban kormány- és szélsőjobb ellenes demonstrációk, politikai akciók szervezésére koncentrálódik, melyek közül a 2012. februári felsőoktatási törvény elleni tiltakozás váltotta ki a legnagyobb médiareakciót.¹² A szervezet tagjai továbbá aktivistaként segítik a DK politikai akcióinak, kampányainak lebonyolítását

¹¹ <http://magyarnarancs.hu/belpol/koran-kezdik-81734>

¹² <http://www.hir24.hu/belfold/2012/02/17/legatyasodva-tuntettek-a-metron/>

5. Ifjúsáspolitikai ajánlások

5.1. Oktatás, munkahely, szociális biztonság

A legtöbb fiatal számára a legfőbb aggodalmat az egzisztenciális problémák jelentik: a bizonytalanság, amely a munkakeresést, a megélhetést körülveszi. Az nem kérdés, hogy a fiatalokat a legjobban úgy lehet felkészíteni a munkaerőpiacra, ha **a minőségi oktatáshoz való hozzájutás lehetősége szociális helyzettől, családi háttértől függetlenül mindenki számára fennáll**. Ezért tartjuk nagy szakmai tévedésnek a **tankötelezettség** leszállítását, és javasoljuk a baloldali pártok számára annak **visszaállítását 18 éves korra**. Javasoljuk továbbá **a hiányszakmák elsajátításának ösztönzését**, amelynek egyik jó eszköze lehet **a szakmunkás ösztöndíjak** eddiginél nagyobb arányú támogatása.

A pályaválasztás, álláskeresés, karriertervezés terén is nagyon sok fiatal információhiányban, magára utalva küzd. Ezen lehetne változtatni azzal, ha az ifjúságot ilyen kiemelten érintő kérdésekkel foglalkozó **információs és tanácsadó szolgáltató rendszer** épülne ki az országban. Akár ennek is infrastruktúrális alapja lehet a most kiépülő járási rendszer – legalább **járásközponti szinten elérhetővé kellene tenni az ifjúsági tanácsadói szolgáltatót**.

Kulcsfontosságú **a munkavállalók ösztönzése** a fiatalok foglalkoztatására. Támogatandónak tartjuk ezért azt a több párt által is képviselt álláspontot, hogy **járadékkezdvezményekkel és a Start-kártya kedvezményeinek bővítésével** kapjon egy lökést a munkáltatói oldal új, fiatal munkaerő alkalmazására. A munkaerőpiacon történő boldogulás szempontjából fontosnak tartjuk továbbá, hogy **erősödjön a fiatalok vállalkozói szemlélete, és ehhez szükséges tudása is**. Érdemes ezért azt is megfontolni, hogy a vállalkozásindításhoz szükséges minimális tudást milyen módon lehetne beépíteni a magyar iskolák tanrendjébe.

Azok számára, akik éppen nem találnak munkát, elvesztették munkahelyüket, nagy jelentősége van annak, hogy ne kerüljenek szinte azonnal súlyos egzisztenciális válságba, és emiatt ne kényszerüljenek akár a képzettségüknél jelentősebb rosszabb munkát elvállalni. Javasoljuk ezért **az aktívan álláskereső fiatalok szociális biztonságának erősítését** azzal, hogy **álláskeresési támogatás folyósításának hosszát** az európai negatív rekordot jelentő három hónapról **az európai átlagot jelentő 6-9 hónapra emeljék**. Szélesíteni kell továbbá azok körét, akik erre az átmeneti támogatásra jogosultak lehetnek: így **könnyítsük az álláskeresési támogatásra való jogosultság feltételeit**.

5.2. Otthonteremtés és családalapítás

A fiatalok számára a munka és a megélhetés mellett talán a legfontosabb kihívás az otthonteremtés és a családalapítás feltételeinek megteremtése. A politikai szereplők az első lakáshoz jutás kérdését tekintve két módon is segítséget nyújthatnak: **egyrészt az elérhető, megfizethető árú lakásbérleti kínálat növelésével, másrészt a lakásvásárlás feltételeinek javításával.**

A kínálat növelése terén támogatható iránynak tartjuk **a bérlakásszektorba való állami és önkormányzati beruházás növelését**, amelyet szociális- és életkori alapon lehetne a fiatal korosztály segítésére fordítani. A lakásvásárlás lehetősége akkor válhat reális lehetőséggé sokak számára, ha ehhez a hitelfeltételek az általános lakossági kondícióknál lényegesen kedvezőbbek – e téren tehát az állam **kedvezményes ifjúsági lakáshitel konstrukciók** ösztönzésében gondolkodhat.

Fontos akadály továbbá a fiatalok első lakásvásárlása előtt a lakásvásárlás, átírás után fizetett illeték mértéke – mely Magyarországon világviszonylatban is igen magas. Egy átlagos után is többszáz forintos illeték merül fel többletköltséggént. Javasoljuk ezért, hogy **35 év alattiaknál, a 15 millió forintnál olcsóbb, első lakástulajdon vásárlása esetén töröljék el az illetéket a használt lakások esetében is.** Mindez egy ideiglenes – 2 évre vonatkozó – intézkedés keretében is történhet, mely a gazdasági recesszió időszakában élénkítené a lakáspiacot és segítené a lakáshoz jutást.

Az otthonteremtés mellett jelentős szerepe van a munkaerőpiaci mobilitás lehetőségeinek is a családalapítás melletti döntésben. Fontosnak tartjuk ezért a **kisgyermekes anyukák munkaerőpiaci visszatérését segítő intézkedések támogatását, az atipikus foglalkoztatási formák ösztönzését, illetve a bölcsődei és óvodai kapacitás növelését is.**

5.3. Közéleti aktivitás növelése

Minden létező közvélemény-kutatás egyik alapvető megállapítása, hogy a fiatalabb korosztályokban a legalacsonyabb a közéleti aktivitás, a közügyek iránti érdeklődés. A **választási regisztráció** intézményének bevezetése ráadásul felveti a problémát, hogy amennyiben alacsony arányban mennek el a fiatalok a jövőbeli választási kampányokban regisztrálni, **a pártok a programjukban és ígéreteikben is egyre kevésbé fogják fontosnak tartani ezen korcsoportok megszólítását és képviselését.** Kulcsfontosságúnak tartjuk ezért, hogy a jövőben **az iskolai tanterveknek része legyen a demokrácia működését megérteni segítő, alapvető állampolgári ismeretek oktatása.**

Szintén támogatható iránynak tartjuk azt, hogy **a középiskolákban minden osztály számára tegye az állam könnyebben elérhetővé a közéleti információkhoz jutást** – például olyan formában, hogy minden osztály kiválaszthatja azt a két politikai napilapot, amelynek előfizetésére igényt tartana.

A közéleti aktivitás és a civil társadalom erősítése szempontjából is fontosnak tartjuk továbbá, hogy a fiatalok körében **ismertebbé és elfogadottabbá váljon az iskolai tanulmányokkal párhuzamosan végzett önkéntes munka**. Az önkéntesség ösztönzése valódi gyakorlati tapasztalatokhoz juttathatja a fiatalokat, az ott szerzett kapcsolatok akár a későbbi munkakeresésben is hasznosnak bizonyulhatnak, a társadalmi hatásról nem is beszélve: az ilyen típusú társadalmi szerepvállalás **erősítheti a szolidaritás, a közösségépítés és a felelősségvállalás értékeit a fiatalok körében**.

5.4. Szabadidő, kultúra

Az államnak természetesen nem feladata, hogy kitalálja a fiatalok helyett, mivel töltsék szabadidejüket. A lehetőségek szélesebbre nyitásával azonban hozzájárulhat ahhoz, hogy a fiatalok előtt álló alternatívák száma és minősége jobb legyen. Az egyik ilyen irány a várostervezéshez kapcsolódik: érdemes a települések rekonstrukciója során figyelembe venni azt, hogy **olyan közösségi terek (pl. sétálóutcák, terek, parkok) jöjjenek létre, amelyek térszerkezetükkel, építészeti stílusukkal, bárjaikkal, kávézóikkal vonzzák a fiatalokat**, és amelyek ezáltal a társasági élet központjává válhatnak.

Szintén fontosnak tartjuk, hogy **az állam és az önkormányzatok további ifjúsági kezdvézményekkel tegyék elérhetőbbé azon kulturális események látogatását, amelyekre érdemi befolyásuk van** – pl. úgy, hogy az állami vagy önkormányzati tulajdonban lévő kulturális intézmények jegyárai a fiatalok számára a jelenleginél többször legyenek olcsóbbak.

A sport terén is van tere az erős állami szerepvállalásnak: akár tömegsportra alkalmas sportpályák építésével, akár a versenysport felé kaput nyitni képes iskolai toborzókampányok támogatásával.

Policy Solutions

Politikai Elemző és Tanácsadó Intézet

Budapest, 1065, Révay utca 10.

(1) 474-8748

info@policysolutions.hu

www.policysolutions.hu

POLICYSOLUTIONS

